

Minu Sugupuu

30. aprill 2007 (4)

Emma-Margareta Vellendi

Evald Vellendi abikaasa, minu laste vana-vanaema Emma Margaretha Petrow sündis 31.8.1990 Tallinnas kell kümme õhtul. Tallinna Jaani kiriku I pihtkonna kirikuraamatu põhjal oli tema sünnipäevaks vana kalendri järgi 19.8.1890. Isa Mart Petrow oli kirjades soldatina ja emaks oli Liisa, neiu põlvenimega Rausberg. Ristsed toimusid 9. septembril ning vaderitena olid kirjas: Emma Kleimann, Gretha Blaufeld ja Karl Normann.

Emma 23.3.1913

Jsa Mart jäi noorelt tiisikusse ja Liisa üksi lapsi kasvatada ei suutnud. Seetõttu anti lapsed kasulasteks. Nii sattus Emma Mikkude perekonda. Kaarel ja Juuli Mikk olid olnud väga toredad inimesed, kes kasvatasid Emmat nagu oma päris last. Üks nendest olevat olnud Agnes, kes hiljem abiellus ja sai uueks perekonnanimeks Joala. Temal olid pojad Toivo ja Sigurd (Siigi). Need andmed vajavad aga veel täpsustamist.

Emma haridusteest esialgu teada pole midagi. Seda aga küll, et oma nägusa välimuse tulemusena tuli temast üks linnapreilidest, kes käisid ennast oma paremates riides uulitsatel ja kohvikutes näitamas. Üheks selliseks tema sõbrannaks oli näiteks kapten Roosti tütar Elsa.

Mingil ajal aga läks ta tööle Tallinna telefonivõrku operaatrineiuks. Seal tutvus ta oma tulevase elukaaslase Evald-Friedrich Wöhlmanniga. Esimene laps sündis neil 1916, aga abielluda esialgu ei

õnnestunud. Nimelt pidas Wöhlmannide sugu Emmat liialt madalaseisusega neiuks. Sellest ka hilisemad lahkkelid koguni hauakoha pärast. Evald oli aga väga liikuva iseloomuga meesterahvas. Pärast lapse sünni oli ta tööl Varssavis, Ufaas ja Petrogradis. Kas Emma nendel tööreisidele kaasa rändas, pole teada.

Kui Evald siirdus 10. mail 1923 tööle Eesti Vabariigi saatkonda Helsingis, läksid temaga koos Helsingisse ka Emma ja poeg René

(Rein). Helsingis elasid nad 1. detsembrini 1924, mil Evald töölt vallandati.

Perekond pidi Soomest lahkuma. Töö- ja elukoha leidmine olid väga rasked. Ajutiselt elati “Estonia” teatris. Soomest lahkudes ootas aga Emma teist last. Pärast Evaldi isa surma oli nüüd võimalik Evaldil ja Emmal abielluda. Enne teise lapse sünni 10.veebruari 1925 nad abiellusidki Tallinnas. Poeg Valdur sündis juunikuus.

Esimene teadaolev foto Emmast. Pildistatud on see 1894 koos kasu- vanemate Karl (Kaarel) ja Juuli Mikkuga Tallinnas.

Tallinnas osutus Evaldil töö leidmine esialgu võimatuks ja nii nad läksidki 1926 elama Udriku mõisa nõrgamõistustlike hooldekodusse, kus Evald töötas raamatupidajana. Emmal olid käed-jalad tööd täis lastega. Kolmas poeg Heldur sündis Udrikul 1927 aprillikuus. Samal aastal kolis perekond tagasi Tallinnasse ja asus elama “Estonia” teartris, kus Evald sai endale töökoha.

Heljas poeg Hanno sündis jaanuaris 1929. Poolteist aastat hiljem suri aga Hanno õnnetuse tagajärjel tekkinud ajukelmepõletikku.

Tööl Emma ei käinud, kasvatas

lapsi ja osales koos abikaasaga seltsielus. 1936 vahetus perekonnanimi eestistamise tulemusena Vellendiks. Kui Evald sunniti samal aastal “Estoniast” lahkuma, elas perekond lühiajaliselt Tallinnas Balti vaksali läheduses Vana-Kalamaja 3.

Vana-Kalamaja 3, Tallinnas 2007

1910. Vana Mikk, Helene ja Emma

Estonia vastlaballil 25.2.1933

S ealt edasi koliti Emma sugulaste poole Paldiski mnt. 45, kus Emma töötas keldrikorrusel vürts-poes. (Evald töö! sel hetkel polnud). Pisut hiljem sai Evald tööd Tallinna Tehnikaülikoolist ning 1938.a. märtsis kolis perekond tuliuude kodusse Kõrre tänaval.

Juuniküüditamine osutus kolmandaks tragöödiaks perekonnas. Kogu perekond saadeti asumisele, Evald Sverdlovskisse ja ülejäänud Kirovi lähedale. Varsti pärast seda Evald suri, teade surmast aga saabus alles 1947.

Aasta 1947 juulis sõitis Emma koos kahe poja, Reinu ja Helduriga, Tallinnasse, lootes Eesti NSV

võimude vastutulelikkusele. Elased vahepeal Kloostri 2 (I KK võimla peal). Emma ajas korda ka paberid oma korteri tagasisaamise kohta Kõrre tänaval. Asumiselt vabastust ei saadud. Alles 26. juulil 1955 anti perekonnale passid ja tõendid eriväljasaatmisest vabastamise kohta. Võimalikult pea sõideti tagasi Eestisse.

Emma sai algul ulualuse tutvavate-sugulaste pool. Elati õe juures Lehe 3-3. Oktoobris suudeti Kalinini rajooni Rahvakohtu otsusega Kõrre tänava korterist vene sõjaväelase perekond välja saada ning koliti sinna tagasi elama. Õnneks ei kuulunud kooperatiivkorterid natsionaliseerimisele.

Tallinna Reaalkooli Ila klassi (VIII klass) mammad 1940.
Emma tagareas vasakult kolmas. Siin klassis õppis poeg Valdur.

Aastal 1958 sai Emmast vanaema
kui kahel pojalt sündisid lapsed
ühepäevase vahega. Ta elas koos poja
Helduri perega oma kodus Kõrre
tänaval. Emma Vellendi (sündides
Petrow) suri 79-aastasena Tallinnas
12.2.1969.

Kasutatud materjalid:

*Tallinna Jaani kiriku kirikuraamatud
Valdur Vellendi märkmed
Evald Vellendi materjalid
Loe ka Minu Sugupuu nr.3*

*Viimane teadaolev pilt Emmast
(noorena kutsuti Emmy)*

*Emma kolm poega 1931
Vasakult:
Heldur, Rein, Valdur*

*Üks Emma kasuõdedest Helene
Mikk, hiljem Vende. Kutsuti Longeks.
1913 elasid Uus-Hollandi tänaval
majas number 9.*

Perekonnanime Völlmann (Vollmann) andmisest 19. sajandil

Eestlastel algul perekonnanimesid polnud. Nimed anti 19. sajandi algul ja võeti dokumentides kasutusele peamiselt alates aastast 1834. Perekonnanimi Völlmann/Vollmann võeti kasutusele järgmistelt Eesti aladelt:

Wollmann	Kuusalu	Konnu	Harjumaa	Eestimaa
Wollmann	Ambla	Järvajoe	Järvamaa	Eestimaa
Wollmann	Koeru	Ervita	Järvamaa	Eestimaa
Wollmann	Peetri	Metsataguse	Järvamaa	Eestimaa
Wöllmann	Koeru	Ao	Järvamaa	Eestimaa
Wöllmann	Türi	Oisu	Järvamaa	Eestimaa
Wöllmann	Mihkli	Kalli	Pärnumaa	Liivimaa
Vollmann	Viljandi	Vn-Voidu	Viljandimaa	Liivimaa
Wollmann	Põltsamaa	Tapiku	Viljandimaa	Liivimaa

Hiljem nimede kirjapilt tihti muutus. (*Onomistika kodulehelt*)

Vasakult: Alma (Emma õde), Valdur (Emma poeg), Emma, Helle (Emma lapselaps, Helduri tütar), Ira (Emma poja Reinu abikaasa), Mare Irene (poeg Helduri abikaasa) ja poeg Heldur Kõrre tänaval 1967.

Rein Vellendi

1916-1990

Rein Vellendi (sündides René Vöhlmann) on vanim neljast Evald ja Emma Vellendi pojast. Minu lastele on ta vanaonu, vanaisa Valdur Vellendi vend.

Osa oma lapsepõlvest elas Rein Soomes kui tema isa töötas atašeenä Eesti Vabariigi saatkonnas. Pärast isa "koondamist" 1924. aastal siirdus perekond elama Eestisse. Kuni isa õiget tööd ei saanud, elas pere Udriku nõdrameelsete hooldekodus. Seejärel koliti Tallinnasse "Estonia" teatri hoonesse. Mängukaaslaseks oli ka Georg Ots. Otsadega suvitati koos Viimsi koolimajas. Westholmi kooli läks ta algkooli 4. klassi. Enne seda olevat teda õpetatud osaliselt kodus. Pärast kooli

lõpetamist teenis sundaega Sidepataljonis. Juuniküüditamise käigus saadeti asumisele koos vendade ja emaga Kirovi oblastisse Oritši turbatööstusesse. Sedasi jäid pooleli õpingud TPI-s. Asumisel oli ta koos ema ja vendadega ning Ira Lausseniga, kellega ta hiljem abiellus. Lapsi neil polnud, aga hingelt olid nad väga nooruslikud. Rein ja Ira elasid pikka aega Toompeal. Pensionile jäädes elasid nad metsamajakases Virumaal. Rein kirjutas palju luuletusi, koguni kirju saatis värssides. Eriti rikkalik oli tähtpäevadeks kirjutatud luuletuste valik.

Üks selline luuletus, mis on kirjutatud 1987/1988 Ira ja Reinu "suvilas" annab väga hea ettekujutuse nende majapidamisest.

Kunda kandist Toolse mailt
Õnnitlusi saat'vad sedamaid:
truu me koduvalvur Tori,
Kiisud Jussi ja ka Kurri,
Vana lamma mamma Lonni,
Talled Bambi, Milli, Molli,
Kanu hooldab mini Peedu
kuigi võistlejaid tal viis
kanu üheksa neil kokku siis.
Metsamajast vana paar
Palju õnne soovivad!

Rein oli väga tore seltsinimene, kes oskas suhelda nii noorte kui vanadega. Igatahes igav Ira ja Reinu seltsis ei hakanud kunagi.

07.11.1916	Sündis Tallinnas. Sündides sai ta nimeks René Vöhlmann.
1923-1924	Elas koos vanematega Helsingis, Soomes.
1926-1927	Elas perekonnaga Udrikul.
1927	Perekond kolis tagasi Tallinnasse ja elasid Estonia teatri hoones. Astus J. Westholmi kooli 4. algkooli klassi.
1935	Lõpetas kooli (17. lend). Samal aastal suri J. Westholm.
23.03.1936	Perekond eestistas perekonnanimeks Vellendi.
14.06.1941	Arreteeriti koos ülejäänud perekonnaga ja saadeti asumisele. Elas tol ajal vanematest eraldi aga sattus arreteerimise ajal olema vanemate juures Kõrre tänaval. Asumisele saatmise hetkel töötas Rein majavalitsuse komandandina, õppis TPI-s majandust.
22.06.1941	Jõudis koos ema ja vendadega Oritši raj. Gadõ turbatööstusesse Kirovi oblastis.
22.09.1941	Avaldus NSVL RJM-le kodumaale pääsuks. Dokument jõudis Siseministeriumisse oktoobris 1946.
01.10.1944	Alustas tööd korstnapühkijana elamu-kommunaalosakonnas Oritšis.
06.03.1946	Avaldus tagasisõidu võimaldamiseks ENSV-sse (eesti ja vene keeles).
23.03.1946	Avaldus Karotammele tagasisõidu võimaldamiseks ENSV-sse (jõudis Siseministeriumisse 1.5.1946).
05.07.1946	Süüdistus sidemetes nõukogudevastase natsionalistliku organisatsiooniga. Tõestusmaterjalid siiski puuduvad.
09.06.1947	Õiend selle kohta, et Rein on hankinud purjeka ja kavatseb koos seltsilistega Nõukogude Liidust põgeneda.
26.07.1947	Perekond sõidab ajutiselt Eestisse lootes asumiselt pääseda. Rein oli tööl Raamatukaubastus
20.09.1947	Saabus teade, et perekonda ei lubata asumiselt naasta.
30.09.1949	Rein arreteeritakse Harjumaal kuna ei pöördunud tagasi asumisele. Vastav tuli otsus ENSV RJM "A" osakonnast
24.12.1949	Istub kolm aastat vanglas Narvas.
01.01.1950	ENSV Siseministeriumi kiri ENSV RJM Pressmannile selle kohta, et Rein olevat ebaõiglaselt karistatud.
18.01.1950	ENSV RJM kiri selle kohta, et Rein on neile valesti saadetud.
31.01.1950	Ema Emma Vellendi kirjutas avalduse, et Rein Vellendi saadetak Oritšisse teiste perekonnaliikmete juurde.

- 03.02.1950 ENSV RJM otsus Rein Vellendit väljasaatmisest mitte vabastada.
- 21.02.1950 Vangla nr. 1 ülemale saadetakse kiri, et ta teataks Reinule, et perele on väljasaatmisest vabastamisest ära öeldud. Rein saadetakse pärast kolmeaastast istumist Narva vanglas tagasi Siberisse.
- 1952 Abiellus Irene Lausseniga.
- 30.08.1954 Reinu palvekiri Vorosilovile.
- 01.03.1955 ENSV Siseministeeriumi ministri asetäitja ettepanek vabastada perekond Vellendi, võtta arvelt maha väljasaatmisest.
- 08.03.1955 Ettepanek saadetakse edasi Moskvasse.
- 11.04.1955 Moskva on nõus vabastamisega. (NSVL SM 4. eriosakonna polkovnik Novikov.), jõustus viis päeva hiljem.
- 26.07.1955 Perekonnale antakse tõendid eriväljasaatmisest vabastamise kohta ja passid. Kohe pärast seda sõidetakse Eestisse.
- 1956 Tallinna lähedal kalurikolhoosi ehitustööde juhataja.
- 1957 Teaduste Akadeemia varustuskontori direktor. Elas Tallinnas aadressil Ristikü 33.
- 12.03.1958 Kiri ENSV Siseministeeriumile rehabiliteerimise kohta.
- 1961 Kolis koos abikaasaga elama Toompeale Toomkooli 3-7.
- 1967 Asus tööle "Norma" varustusosakonna juhatajana.
- 20.04.1974 Turismirongiga Kesk-Aasiasse (Taškent, Samarkand, Buhaara, Dušanbe jt. kuulsad ja huvitavad kohad), millest on säilinud huvitav reisipäevik.
- 10.05.1982 Viimane päev tööl. Siirdus pensionile.
- 11.05.1982 Kolisid Rakvere rajooni Karepa lähedale Kaasiku tallu. Talu elust ja seiklustest on säilinud neli põhjalikku päevikut.
- 24.09.1990 Rein Vellendi suri.

ENSV = Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
 NSVL = Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit
 SM = Siseministeerium
 RJM = Riiklik Jugeoleku Ministeerium

* Arhiiv: Toimik 1667 Rein Vellendi, arhiiv 2309.

* Ruudi Toomsalu jt. Per Aspera Ad Astra III. Jakob Westholm ja tema kool. Toronto, Tallinn, 1999, 400 lk.

* Valdur Vellendi märkmed

Irene Laussen (Vellendi)

Rein Vellendi abikaasa.

Sündis 18. märtsil 1921 Moskvas. Passis nimeks Irene (tihti dokumentides Irina), kutsutakse Iraks.

Jsa Martin-Voldemar Laussen oli pärit Kilingi-Nõmmest (Kaupluse omanik, suurärimees. Arreteeriti 14.6.1941 Tallinnas, Roosikrantsi 3-2. Tribunali otsusega 03.10.42 §35, 5a. saadeti asumisele Siberisse. Vabanes laagrist 1946. Arreteeriti uuesti 07.02.46, §58-10 lg.2. Uurimine katkestati, paigutati psühhoneuroloogia haiglasse, 1951 sai perekonna juurde. Lõplikult vabanes asumiselt 22.02.58. Pool aastat hiljem suri.)

Ema Nadezda Petrova (Jaani tütar) saadeti asumisele koos pere-

ga. Suri 1960. Teine tütar Helene (Lola) sündis 1923.

Kooli läks 9-aastasena otse teise klassi. Enne seda õpetas ema. Pärast 6. klassi läks ema õhutusel õppima Tallinna Kunst-Tööstuskooli, et saada endale mingi elukutse (Kool lõpetati keskharidusega). Sisseastumisel pidi tegema natüürmordi, kompositsiooni ja töö vabal teemal. Ira oli kindel, et sisse ei saa, aga sai kõikide tööde eest viie. Koolis oli samal kursusel Valli Lember-Bogatkinaga. Kunstikool kestis 5 aastat.

20-aastasena saadeti koos perega asumisele. Oli Kirovi obl. Oritši rajooni turbatööstuses joonestajana. Asumisel oli koos Rein Vellendiga, kellega oli lähemalt tuttav juba enne asumisele saatmist. Pärast Reinu vanglast naasmist asumisele (lasi asumiselt jalga) abiellusid 1952. Asumiselt vabanes 10.8.1956. Töötas Raamatukaubastus inspektorina (1959-1979), seejärel poliitilise kirjastuse raamatupoes müüjana kuni pensionini 1982. Seejärel kolisid Reinuga Rakvere rajooni Kaasiku tallu. Pärast Reinu surma 1990. a. elas seal edasi kuni 1996. Seejärel kolis Ristiku tänavale. Hiljem, pärast jala amputeerimist, asus elama Tallinnasse Maleva tänavale.

Kirovi oblasti Oritši rajooni Gretši turbatööstuse asulas Raudteelaste päeval 01.08.54. Vasakult Rein Vellendi, Irina Vellendi (Laussen), Hildegard Kristenbrun, Lola Laussen, Astra Auspere (Heinlaid), Hannes Kristenbrun, Jakob Kristenbrun, Evi Saar, Emma Vellendi ja Heldur Vellendi.

(Foto A. Ellmanni kogust, http://www.okupatsioon.ee/fotod/fotod2001/fotod7_2)

Kaasiku talu Toolse kandis, kus Ira ja Rein elasid koos aastatel 1982-1990 ning Ira seejärel veel aastani 1996. Ametlikult seda maja vist enam olemas polnud, korralikku teed sinna esialgu ei viinud. Külla minnes oli mõistlik auto jätta tee äärde karjalauda juurde ja kõndida üle karjamaa suurte ja kauniste pihlakate vahelt. Elekter majas siiski oli ja kaunis korrastatud aed.

Jra ja Rein Kaasiku talu juures 1986 sügisel. Koos nendega sai käidud seenel ja seda piiritsoonis, kuhu pidi olema piiritsooni luba. Rein aga käskis kaasa võtta passid ja kuigi piirivalvurid kontrollisid passe, suutis Rein seenelised ilma mingisuguste seiklusteta piiritsooni toimetada. Seened olid suured.

Lõpetuseks veel paar sõna Westholmi koolist, kus Rein õppis. Nõukogude ajal tunti seda Tallinna 22. Keskkoolina. Kooli eestvedaja Jakob Westholm (1877-1935) oli ärgas inimene, kes lisaks pedagoogikale lõi aktiivselt kaasa poliitikas. Kool ise alustas tegevust 1898 (Tallinna Väikelastehoiu Seltsi kool) ja tegutses Endla 29 (Wittenhofi uulitsal). Westholm tuli sinna tööle 1903, sai kooli juhatajaks 1905 ja 1907 sai loa ja asutas selle baasil poisslaste erakooli Kevade 4 (Kordese uulitsal). Koolis on õppinud palju hilisemaid tuntud tegelasi nagu EV president Lennart Meri, Eesti Teaduste Akadeemia president Boris Tamm, kirjanik Jaan Kross, teatritegelased Helmut Vaag ja Heino Mandri, heliloojad Boris Kõrver ja Arne Oit ja palju teisi. Tahaks loota, et selliseid suurte traditsioonidega koole tegutseks ka tänapäeval.

Ilmub aastast 2007

Toimetab: Vahur Joala

Tiigi 6 12616 Tallinn

E-mail: vahur@tiigi.ee

All materials contained on this publication are protected by copyright law and may not be reproduced, distributed, transmitted, displayed, published or broadcast without the prior written permission of © Vahur Joala or in the case of third party materials, the owner of that content. You may not alter or remove any trademark, copyright or other notice from copies of the content. However, you may copy and one print copy for your personal, noncommercial use only.